

Araştırma makalesi / Research article • DOI: 10.48071/sbuhemsirelik.1238188

COVID-19 Hastalarına Bakım Veren Hemşirelerin Bakım Odaklı Hemşire Hasta Etkileşiminin Değerlendirilmesi

Assessment of Care-Focused Nurse-Patient Interaction for Nurses Providing Care to COVID-19 Patients

Meltem KALAYCI¹ , Nermin OLGUN²

Yazarların ORCID numaraları / ORCID IDs of the authors:
M.K. 0000-0002-0222-8258; N.O. 0000-0002-8704-4588

¹Doktora öğrencisi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Gaziantep

²Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Gaziantep

Sorumlu yazar / Corresponding author: Meltem KALAYCI,
E-posta: meltemmkalayci@outlook.com

Geliş tarihi / Date of receipt: 17.01.2023

Kabul tarihi / Date of acceptance: 18.05.2023

Atıf / Citation: Kalaycı, M., ve Olgun, N. (2023). COVID-19 hastalarına bakım veren hemşirelerin bakım odaklı hemşire hasta etkileşiminin değerlendirilmesi. *SBÜ Hemşirelik Dergisi*, 5(2), 93-98. doi:10.48071/sbuhemsirelik1238188

ÖZ

Giriş: Hemşire hasta etkileşimi klinik hemşirelik uygulamalarının merkezinde olan bir faktördür. COVID-19 pandemi döneminde de hemşire-hasta etkileşimi hemşirelik bakımı için büyük öneme sahiptir.

Amaç: Bu çalışma, COVID-19 hastalarına bakım veren hemşirelerin bakım odaklı hemşire hasta etkileşim düzeyini belirlemek amacıyla yapıldı.

Yöntem: Tanımlayıcı türde olan çalışma bir kamu hastanesinde COVID-19 servis ve yoğun bakım ünitelerinde çalışmaya katılmayı kabul eden 154 hemşire ile yapıldı. Çalışmanın verileri "Veri Toplama Formu" ve "Bakım Odaklı Hemşire Hasta Etkileşim Ölçeği" ile toplandı.

Bulgular: Hemşirelerin Bakım Odaklı Hemşire Hasta Etkileşim Ölçeği'nden elde ettikleri puanlar değerlendirildiğinde önemlilik, yeterlilik ve uygulanabilirlik boyutlarından elde ettikleri puanlar sırayla 98,9 ± 9,4 puan, 85,0 ± 6,4 puan ve 73,9 ± 4,2 puandı. Hemşirelerin bakım odaklı hemşire hasta etkileşimi önemlilik, yeterlilik ve uygulanabilirlik boyutları ile eğitim durumu arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark bulundu ($p < 0,05$). Önemlilik ve uygulanabilirlik boyutları ile çalıştığı birim arasında ve önemlilik ve yeterlilik boyutları ile meslekte çalışma süresi arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulundu ($p < 0,05$).

Sonuç: Bu çalışmaya göre, hemşirelerin bakım odaklı hemşire hasta etkileşimini son derece önemli ve kendilerini yeterli gördüğü ve uygulanabilirliğin orta derecede olduğu bulundu.

Anahtar Kelimeler: Bakım; hasta; hemşire.

ABSTRACT

Introduction: Nurse-patient interaction is a main part of clinical nursing practice. During the COVID-19 pandemic, nurse-patient interaction was important for nursing care.

Aim: This study was conducted to determine the level of care-oriented nurse-patient interaction of nurses who cared for COVID-19 patients.

Method: A descriptive study was conducted with 154 nurses who agreed to participate in the study in the COVID-19 service and intensive care units in a public hospital. The data of the study were collected with the "Data Collection Form" and the "Caring Nurse-Patient Interactions Scale".

Results: When the scores obtained by the nurses from the Caring Nurse-Patient Interactions Scale were evaluated, the scores they obtained from the dimensions of importance, competence, and realistic were 98.9 ± 9.4, 85.0 ± 6.4, 73.9 ± 4.2 points, respectively. A statistically significant difference was found between the importance, competence, and realistic dimensions of nurses' care-oriented nurse-patient interaction and their educational status ($p < 0.05$). A statistically significant difference was found between the dimensions of importance and realistic with their working unit, and between the dimensions of importance and competence with the working time of nurses ($p < 0.05$).

Conclusion: According to this study, it was found that the nurses considered the care-oriented nurse-patient interaction extremely important, they saw themselves as competence and the realistic was moderate.

Keywords: Care; nurse; patient.

Bu eser, Creative Commons Atıf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

Giriş

Bakım, tarih boyunca her dönem insanların gereksinimi olan önemli bir yapı taşıdır. Hemşireler, bakım hizmetini profesyonel ve etkin şekilde sunan meslek üyeleridir (Göçmen Baykara, 2014). Hemşirelik bakımı, hemşire ve hasta arasındaki ilişki ve etkileşime dayanmaktadır (Bayraktar ve Eşer, 2017). Hemşire-hasta etkileşimi, klinik hemşirelik uygulamalarının merkezinde olan bir parçadır (Shatell, 2004). Hemşire, hasta birey ile her zaman etkileşim halinde olup, bireyi bütüncül olarak ele alarak bu doğrultuda uygulamalarını gerçekleştirmektedir (Yalçın ve Aştı, 2011). Kuramcı Watson, hümanistik ve bütüncül bakış açısı ile hemşire hasta etkileşimini temel alan hemşirelik bakımını savunmaktadır (Yalçın ve Aştı, 2012; Bayraktar ve Eşer, 2017). Hemşirelik bakımı; bedensel, zihinsel, ruhsal ve sosyokültürel yollarla iki bireyin karşılıklı etkileşimi ile bilimsel, etik, estetik ve profesyonel olarak bireyselleştirilmiş kişilerarası bir süreçtir. Hemşireler, bakımı planlayıp sunarken “ne derece önemli? niçin verilmeli? nasıl verilmeli? bu bakımı vermek için yeterli miyim?” gibi birtakım soruların cevabını sorgulamalıdır (Mliinar, 2010). Etkileşimi başlatan, organize eden bunun için sorumluluk alan hemşirelerdir (Cossette, Caraa, Ricard ve Pepin, 2006) Hemşire hasta arasındaki etkileşim ve iletişim bir anda gerçekleşmez. Hemşire hasta etkileşimini etkileyen birçok faktör vardır. Bunlar küresel, toplumsal, kültürel, fizyolojik, psikolojik, kişisel, ekonomik ve çevresel birçok genel durumu kapsamaktadır (Haworth ve Dluhy, 2001).

Tarih boyunca insanlar savaşlar, afet ve salgınlardan etkilenmiştir. Bu süreçlerde sağlık bakım hizmetine olan ihtiyaç artarken hemşirelik bakımının vazgeçilmez olduğu ortaya konulmuştur (Ersoy, Özkahraman Koç ve Ersoy, 2020). COVID-19 hastalığının her bireyde farklı belirti ve bulgularla seyretmesi, bakım ihtiyaçlarının ve hastaların bakıma verdiği cevabın farklı olması sebebiyle her bireye bireyselleştirilmiş, insan odaklı ve bütüncül hemşirelik bakımının verilmesi gerekmektedir. COVID-19 tanılı hastalara iyi planlanmış hemşirelik bakımı belirlenerek uygulanmalıdır (Göçmen Baykara ve Eyüboğlu, 2020). Sağlık bakımının sağlanmasında hastanın bakım sürecine dahil edilmesi, empati sağlanması ve bütüncül bir şekilde ele alınması gerekir. Buna bağlı olarak COVID-19 tanısıyla yatan her hastanın bireysel gereksinimleri ve öncelikleri belirlenerek hemşirelik bakımı alması gerekmektedir (Ersoy ve ark., 2020; Göçmen Baykara ve Eyüboğlu, 2020).

Amaç

Literatürde bakım odaklı hemşire-hasta etkileşimini konu alan araştırmaların hemşireler ve hemşirelik öğrencileri ile ilgili olduğu saptanırken (Kalender, Tosun, Çınar, Bahçivan ve Yaşar, 2016; Bayraktar ve Eşer, 2017; Cerit, Çıtak Bilgin, Coşkun ve Yorgun, 2019; Kaçmaz ve Çam, 2019; Kumru, 2019; Akdoğan ve Uysal, 2021; Özsezer Kaymak, Karaca Sivrikaya ve Ataç, 2021; Sertgöz ve Demir, 2022), COVID-19 hastalarına bakım veren hemşirelerle ilgili bir çalışmaya rastlanmadı. Bulaşıcı bir hastalık olması nedeniyle COVID-19 tanısıyla yatan hastaların

izole bir şekilde bakım ve tedavilerini almalarının hemşire-hasta etkileşimini ve hemşirelik bakımını etkileyebileceği düşünülmektedir. Bu çalışma pandemi döneminde COVID-19 birimlerinde hizmet veren hemşirelerin bakım odaklı hemşire-hasta etkileşim düzeylerinin belirlenmesi amacıyla yapıldı.

Araştırma Soruları

1. COVID-19 hastalarına bakım veren hemşirelerin bakım odaklı hemşire-hasta etkileşim düzeyleri nasıldır?
2. Hemşirelerin tanıtıcı özellikleri ile bakım odaklı hemşire-hasta etkileşimleri arasında anlamlı fark var mıdır?

Yöntem

Araştırmanın Tasarımı

Tanımlayıcı türde bir araştırmadır.

Araştırmanın Yapıldığı Yer

Araştırma Şubat-Nisan 2022 tarihleri arasında bir kamu hastanesinin COVID-19 servis ve yoğun bakımlarında yapıldı.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini bir kamu hastanesinin COVID-19 servis ve yoğun bakımlarında çalışan 205 hemşire oluşturdu. Araştırmada örneklem hesabına gidilmeyip, çalışmanın yapıldığı tarihlerde COVID-19 tanılı hastaların tedavi gördüğü servis ve yoğun bakımlarda görev yapan ve araştırmaya katılmayı kabul eden 154 hemşire ile araştırma gerçekleştirildi. COVID-19 tanılı hastaların tedavi görmediği diğer servis ve yoğun bakımlarda çalışan hemşireler çalışmaya dahil edilmedi.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde “Veri Toplama Formu” ikinci bölümde “Bakım Odaklı Hemşire Hasta Etkileşim Ölçeği Kısa Formu” yer almaktadır.

Veri Toplama Formu: Yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, çalışılan birim, çalışma yılı, birimdeki çalışma süresi gibi soruları içeren 13 sorudan oluşmaktadır.

Bakım Odaklı Hemşire Hasta Etkileşim Ölçeği Kısa Formu (BOHHEÖ-23N):

Cossette ve arkadaşları (2006) tarafından Watson’un bakım kuramını temel almaktadır. Ölçeğin Türkçe’ye uyarlanarak geçerlik ve güvenilirlik analizi Onat (2019) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçek dört alt ölçek içinde yer alan 23 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin önemlilik, yeterlilik ve uygulanabilirlik olmak üzere üç boyutu vardır. Klinik bakım, ilişkisel bakım, hümanistik bakım ve rahatlatıcı bakım adında dört alt ölçek düzeyi vardır. Önemlilik, yeterlilik ve uygulanabilirlik boyutları Hiç (1), Biraz (2), Orta Derece (3), Çok (4), Son Derece (5) olmak üzere beşli likert ifadelerden oluşmaktadır. Ölçekten en düşük 23, en fazla 115 puan alınabilmektedir. Klinik bakımın değerlendirilmesinde en düşük ve en yüksek puan sırayla 9 ve 45’dir. İlişkisel bakım için en düşük puan 7’dir. En yüksek 35 puandır. Hümanistik bakım için en düşük 4 puan alınabilirken en yüksek 20 puan alınabilir. Rahatlatıcı

Tablo 1: Hemşirelerin Tanıtıcı Özelliklerinin Dağılımı (n = 154)

Tanıtıcı Özellikler	Min-Maks	Ort ± SS
Yaş (yıl)	21-51	28,60 ± 6,30
	n	%
Cinsiyet		
Kadın	86	55,80
Erkek	68	44,20
Eğitim durumu		
Lise	29	18,80
Lisans	118	76,60
Lisansüstü	7	4,50
Medeni durum		
Evlü	114	74,40
Bekar	40	26,00
Meslekte çalışma yılı		
1-5 yıl	63	40,90
6-11 yıl	49	31,80
12 yıl ve üzeri	42	27,30
Çalıştığı birim		
COVID Servis	50	32,50
COVID Yoğun Bakım	104	67,50
Birimdeki çalışma süresi		
1-12 ay	22	14,30
1-2 yıl	91	59,10
2 yıldan fazla	41	26,60
Çalışma şekli		
Gündüz	21	13,60
Gece + Gündüz	133	86,40
COVID-19 geçirme durumu		
Evet	139	90,30
Hayır	15	9,70
COVID-19'un nasıl bulaştığı düşüncesi (n = 139)		
Hastane	59	42,40
Aile-Akraba	20	14,40
Sosyal Ortam	60	43,20
Pandeminin hemşirelik bakımını etkileme durumu		
Evet/Etkiledi	139	90,30
Hayır/Etkilemedi	9	5,80
Fikri Yok	6	3,90
Malzeme/ekipman sayısı hakkındaki düşüncesi		
Evet/Yeterli	86	55,80
Kısmen Yeterli	68	44,20
Hemşire sayısı yeterlilik düşüncesi		
Evet/Yeterli	38	24,70
Hayır/Yetersiz	43	27,90
Kısmen Yeterli	73	47,40

Ort: Ortalama; SS: Standart Sapma; Min: Minimum; Maks: Maksimum

bakım için alınacak en düşük puan 3 iken en yüksek puan 15'dir. Ölçekten elde edilecek yüksek puan, ölçülen boyut ve alt ölçek boyutlarında olumlu algıyı göstermektedir. Ölçeğin Cronbach alfa güvenilirlik katsayıları ise önemlilik, yeterlilik ve uygulanabilirlik boyutlarında sırayla 0,943, 0,941 ve 0,942 olarak bulunmuştur (Onat, 2019). Bu çalışmada Cronbach alfa güvenilirlik katsayıları sırasıyla 0,920, 0,917 ve 0,906 olarak bulundu.

Araştırmanın Etik Yönü

Bu çalışma için Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Girişimsel Olmayan Çalışmalar Etik Kurulu'ndan (Tarih: 01/02/2022 ve Sayı No: 2022/013) onay alındı. T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Bilimsel Araştırma Çalışmaları izni çevrimiçi başvuru ile alındı. Araştırmanın yapılacağı hastaneden gerekli yazılı izin alındı. Araştırmada kullanılan Bakım Odaklı Hemşire-Hasta Etkileşimi Ölçeği'nin Türkçe geçerlik güvenilirlik çalışmasını yapan yazardan ölçeğin kullanımı için e-posta ile izin alındı. Araştırmaya katılmayı kabul eden hemşirelerden bilgilendirilmiş gönüllü onam formu alınarak etik ilke yerine getirildi. Araştırma Helsinki Deklarasyonu İlkeleri doğrultusunda gerçekleştirildi.

Verilerin Toplanması

Gerekli izinler alındıktan sonra hemşirelere araştırmanın amacı hakkında bilgilendirme yapıldı. Araştırmaya katılmayı kabul eden hemşirelerden yüz yüze görüşme şeklinde 5-10 dakikada veriler toplandı.

Verilerin Değerlendirilmesi

Veriler Windows için SPSS 22.0 (Statistical Package For Social Science) paket programında değerlendirildi. Tanıtıcı özellikler için yüzde ve sayı analizi yapılırken, veri toplama araçlarından elde edilen parametreler için aritmetik ortalama, standart sapma, maksimum ve minimum değerleri kullanıldı. Verilerin normallik dağılımlarını saptamak için Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi ve basıklık-çarpıklık değerleri hesaplandı. Parametrik testlerin varsayımlarının sağlandığı durumlarda, bağımsız gruplar arası farklılıklar bağımsız örneklem t-testi ve tek yönlü varyans analizi ile post-hoc LSD ve Bonferroni testi kullanılarak belirlendi. Araştırmada istatistiksel anlamlılık düzeyi ise $p < 0,05$ olarak kabul edildi.

Bulgular

Hemşirelerin tanıtıcı özellikleri Tablo 1'de gösterilmektedir. Araştırmaya katılan hemşirelerin yaş ortalaması $28,6 \pm 6,3$ yıldır. Hemşirelerin %55,8'i kadın, %76,6'sı lisans mezunu, %74,4'ü evliydi. Hemşirelerin %40,9'unun meslekte çalışma süresi 1-5 yıl, %67,5'i yoğun bakımda çalışmakta, %59,1'i çalıştığı birimde 1-2 yıl süredir çalışmaktaydı. Katılımcıların %86,4'ü gece ve gündüz nöbet şeklinde çalışmaktaydı. Katılımcıların %90,3'ü COVID-19 geçirdiğini, COVID-19 geçirenlerin %43,2'si sosyal ortamdan bulaştığını düşünmekteydi. Hemşirelerin %90,3'ü pandeminin hemşirelik bakımını etkilediğini düşünmekteydi, %55,8'i malzeme/ekipman sayısını yeterli, %47,4'ü hemşire

Tablo 2: Hemşirelerin Bakım Odaklı Hemşire Hasta Etkileşim Puan Ortalamaları Dağılımı (n = 154)

Bakım Odaklı Hemşire Hasta Etkileşim Ölçeği	Min-Maks	Ort ± SS
Önemlilik boyutu		
Klinik Bakım	36,00-45,00	41,40 ± 4,10
İlişkisel Bakım	16,00-35,00	26,20 ± 5,10
Hümanist Bakım	16,00-20,00	17,80 ± 1,90
Rahatlatıcı Bakım	12,00-15,00	13,30 ± 1,40
Toplam	85,00-115,00	98,90 ± 9,40
Yeterlilik boyutu		
Klinik Bakım	27,00-36,00	33,30 ± 3,60
İlişkisel Bakım	14,00-28,00	20,90 ± 3,00
Hümanistik Bakım	16,00-20,00	17,40 ± 1,80
Rahatlatıcı Bakım	12,00-15,00	13,10 ± 1,40
Toplam	69,00-93,00	85,00 ± 6,40
Uygulanabilirlik boyutu		
Klinik Bakım	27,00-34,00	30,05 ± 2,00
İlişkisel Bakım	14,00-21,00	12,50 ± 3,30
Hümanistik Bakım	16,00-20,00	17,50 ± 1,90
Rahatlatıcı Bakım	12,00-15,00	13,10 ± 1,40
Toplam	62,00-82,00	73,90 ± 4,20

Ort: Ortalama; SS: Standart Sapma; Min: Minimum; Maks: Maksimum

sayısını kısmen yeterli bulmaktaydı.

Hemşirelerin bakım odaklı hemşire hasta etkileşim puanları Tablo 2'de yer almaktadır. Bakım Odaklı Hemşire Hasta Etkileşim Ölçeği'nden elde ettikleri puanlar değerlendirildiğinde önemlilik, yeterlilik ve uygulanabilirlik boyutlarından elde ettikleri toplam puanlar sırayla 98,9 ± 9,4 puan, 85,0 ± 6,4 puan ve 73,9 ± 4,2 puandır. Ölçek alt boyutları incelendiğinde; önemlilik, yeterlilik ve uygulanabilirlik boyutlarının klinik bakım alt boyutu puan ortalamaları sırayla 41,4 ± 4,1 puan, 33,3 ± 3,6 puan, 30,5 ± 2,0 puandı. İlişkisel bakım alt boyutu puan ortalamaları 26,2 ± 5,1 puan, 20,9 ± 3,0 puan, 12,5 ± 3,3 puandı. Hümanistik bakım alt boyutu puan ortalamaları sırasıyla 17,8 ± 1,9 puan, 17,4 ± 1,8 puan, 17,5 ± 1,9 puandı. Rahatlatıcı bakım alt boyutu puan ortalamaları sırasıyla 13,3 ± 1,4 puan, 13,1 ± 1,4 puan, 13,1 ± 1,4 puandı (Tablo 2).

Tablo 3'de hemşirelerin tanıtıcı özellikleri ile bakım odaklı hemşire hasta etkileşiminin boyutları ile karşılaştırılması gösterilmektedir. Hemşirelerin, ölçek önemlilik boyutu puan ortalaması ile eğitim durumu, çalıştığı birim ve meslekte çalışma süresi arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulundu ($p < 0,05$). Hemşirelerin ölçek yeterlilik boyutu puan ortalaması ile eğitim durumu ve meslekte çalışma süresi arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulundu ($p < 0,05$). Hemşirelerin ölçek uygulanabilirlik boyutu puan ortalaması ile cinsiyet, eğitim

Tablo 3: Hemşirelerin Tanıtıcı Özellikleri ile Bakım Odaklı Hemşire Hasta Etkileşiminin Karşılaştırılması (n = 154)

Tanıtıcı Özellikler	Ölçek Boyutları				
	n	%	Önemlilik Ort ± SS	Yeterlilik Ort ± SS	Uygulanabilirlik Ort ± SS
Cinsiyet					
Kadın	86	55,80	99,30 ± 10,00	84,70 ± 5,10	74,50 ± 4,60
Erkek	68	44,20	98,40 ± 8,70	85,30 ± 7,70	73,00 ± 3,50
t [†]			0,593	-0,518	2,332
p			0,554	0,606	0,021*
Eğitim durumu					
Lise ¹	29	18,80	94,70 ± 5,30	87,60 ± 2,40	71,80 ± 6,40
Lisans ²	118	76,60	99,80 ± 9,80	84,20 ± 7,00	74,30 ± 3,30
Lisansüstü ³	7	4,50	100,20 ± 11,80	86,70 ± 4,10	75,00 ± 4,20
F [‡]			3,573	3,534	4,390
p			0,030*	0,032*	0,014*
			2, 3 > 1	1, 3 > 2	2, 3 > 1
Çalıştığı birim					
COVID Servis	50	32,50	95,60 ± 8,00	85,60 ± 5,20	76,80 ± 2,90
COVID Yoğun Bakım	104	67,50	100,50 ± 9,70	84,70 ± 6,90	72,50 ± 4,00
t [†]			-3,304	0,792	6,7420
p			0,001**	0,430	< 0,001**
Meslekte çalışma süresi					
1-5 yıl ¹	63	18,80	98,10 ± 10,20	80,70 ± 7,50	74,50 ± 2,90
6-11 yıl ²	49	76,60	103,40 ± 8,50	87,50 ± 3,60	73,70 ± 3,70
12 yıl ve üzeri ³	42	4,50	94,80 ± 6,80	88,30 ± 2,50	73,10 ± 6,00
F [‡]			10,827	32,411	1,305
p			< 0,001**	< 0,001**	0,274
			2 > 1, 3	2, 3 > 1	

Ort: Ortalama; SS: Standart Sapma; †t: t-testi (Independent Samples T-Test); ‡F: One-Way-ANOVA; *p < 0,05; **p < 0,01

durumu ve çalıştığı birim arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulundu ($p < 0,05$). Cinsiyete göre kadın hemşireler bakım odaklı hemşire hasta etkileşimini daha uygulanabilir bulmaktaydı. Lisans ve lisansüstü mezunu hemşireler hemşire hasta etkileşimini daha önemli ve uygulanabilir bulurken, lise ve lisansüstü mezunu hemşireler kendilerini hemşire hasta etkileşiminde daha yeterli görmekteydi. COVID-19 yoğun bakımda çalışan hemşireler hemşire hasta etkileşimini daha önemli bulmaktayken, serviste çalışan hemşireler için daha uygulanabilirdi. Meslekte çalışma yılına göre 6-11 yıl süredir meslekte olan hemşireler bakım odaklı hemşire hasta etkileşimini daha önemli bulmaktaydı. Meslekte 6 yıldan fazla süredir çalışan hemşireler ise hemşire hasta etkileşiminde kendilerini daha yeterli hissetmekteydi.

Tartışma

Bu çalışmada Bakım Odaklı Hemşire Hasta Etkileşimi Ölçeği önemlilik boyutu puan ortalamasının uygulanabilirlik ve yeterlilik boyutu puan ortalamalarından daha yüksek olduğu görülmektedir. Hemşireler ve hemşirelik öğrencileri üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde ise önemlilik puan ortalamasının yeterlilik ve uygulanabilirlik puan ortalamalarından daha yüksek bulunmuştur (Kalender ve ark., 2016; Bayraktar ve Eşer, 2017; Cerit ve ark., 2019; Kaçmaz ve Çam, 2019; Kumru, 2019; Akdoğan ve Uysal, 2021; Özsezer ve ark., 2021; Sertgöz ve Demir, 2022). Bu sonuç, hemşirelerin bakım odaklı hemşire hasta etkileşimini önemli bulmasına rağmen kendilerini yeterli görme ve uygulama açısından sorun yaşadıklarını ortaya koymaktadır.

Bu çalışmada yoğun bakım hemşirelerinin önemlilik puan ortalaması daha yüksek bulunurken, servis hemşirelerinin ise uygulanabilirlik puan ortalaması daha yüksek bulundu. Dahili ve cerrahi kliniklerde yapılan bir çalışmada çalışılan birime göre önemlilik yeterlilik ve uygulanabilirlik düzeylerinde anlamlı fark bulunmamıştır (Bayraktar ve Eşer, 2017). Yapılan bir diğer çalışmada önemlilik ve yeterlilik boyutunda fark bulunmamıştır (Sertgöz ve Demir, 2022). Diğer çalışmaların aksine bu çalışma sonucuna göre yoğun bakımda çalışan hemşireler hemşire hasta etkileşimini daha önemli bulmaktayken, serviste çalışan hemşireler için daha uygulanabilirdi.

Bu çalışmada kadın hemşirelerde uygulanabilirlik puan ortalaması erkek hemşirelere göre daha yüksek bulundu. Yapılan çalışmalarda cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (Bayraktar ve Eşer, 2017; Akdoğan ve Uysal, 2021; Sertgöz ve Demir, 2022). Bu çalışmada lisans ve lisansüstü mezunu hemşirelerin önemlilik ve uygulanabilirlik puan ortalamaları daha yüksekti. Lise ve lisansüstü mezunu hemşirelerin ise yeterlilik puan ortalamaları yüksek bulundu. Lisans ve lisansüstü mezunu hemşireler hemşire hasta etkileşimini daha önemli ve uygulanabilir bulurken, lise ve lisansüstü mezunu hemşirelerin kendilerini daha yeterli hissettikleri ifade edilebilir. Akdoğan ve Uysal (2021)'in çalışmasında yüksek lisans mezunu hemşirelerin yeterlilik düzeyi puanının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bayraktar ve Eşer (2017)'in yaptığı çalışmada

ise eğitim durumuna göre önemlilik ve yeterlilik boyutu toplam puan ortalamasında fark olmadığı, uygulanabilirlik boyutunda fark olduğu bulunmuştur. Eğitim düzeyi yüksek hemşireler etkileşimin daha uygulanabilir olduğunu düşünmektedir (Bayraktar ve Eşer, 2017). Bu çalışmada 6-11 yıl süredir meslekte olan hemşirelerin önemlilik puan ortalaması daha yüksekti. Meslekte altı yıldan fazla süredir olan hemşirelerin yeterlilik puan ortalaması daha yüksekti. Başka bir çalışmada çalışma yılı fazla olan hemşirelerin hemşire hasta etkileşimini daha önemli buldukları ve kendilerini yeterli gördükleri ama uygulanabilir olmadığı bulunmuştur (Bayraktar ve Eşer, 2017) Akdoğan ve Uysal (2021)'in çalışmasında 1-5 yıl ve bir yıldan daha az çalışma yılı olan hemşirelerin yeterlilik puan ortalaması daha düşük olduğu bulunmuştur. Bu sonuçlar doğrultusunda meslekte beş yıl üzeri çalışan hemşirelerin hemşire hasta etkileşiminde kendilerini daha yeterli hissettiği görülmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma bir kamu hastanesinde COVID-19 hastalarına bakım veren hemşireler ile gerçekleştirildi. Araştırmadan elde edilen veriler araştırmanın yürütüldüğü zaman dilimiyle ve araştırmaya katılan hemşire örneklemiyle sınırlıdır.

Sonuç

Sonuç olarak COVID-19 servis ve yoğun bakımlarında çalışan hemşireler için bakım odaklı hemşire hasta etkileşimi önemliyen etkileşimde yeterli oldukları, fakat uygulama açısından sorun yaşadıkları saptanmıştır. Araştırma hemşire hasta etkileşiminde önemli etkileri olan COVID-19 salgın sürecinde yapılan hemşire hasta etkileşiminin belirlenmesinde önemli olup farklı ve daha geniş örneklem gruplarıyla yapılması önerilmektedir. Hemşire hasta etkileşimini etkileyen ve etkileyecek olan faktörlerin tespit edilip sorunların azaltılması, hemşireler için çalışma ortamlarının iyileştirilmesi, COVID-19 gibi olası salgın durumlarına önceden hazırlıklı olmak ve gereken planlamayı yapmak ve eğitimlerin yapılması önerilmektedir.

Etik Kurul: Bu çalışma için etik kurul onayı Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Girişimsel Olmayan Çalışmalar Etik Kurulu'ndan alınmıştır (Tarih: 01/02/2022 ve Sayı No: 2022/013).

Yazarların Katkı Düzeyleri: Çalışma Fikri (Konsepti) ve Tasarımı – MK, NO; Veri Toplama / Literatür Tarama - MK; Verilerin Analizi ve Yorumlanması – MK, NO; Makalenin Hazırlanması - MK; Yayınlanacak Son Haline Onay Verilmesi – MK, NO.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazarlar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar, bu çalışma için finansal destek almadıklarını açıklamışlardır.

Kaynaklar

- Akdoğan, D., ve Uysal, G. (2021). Pediatri hemşirelerinin hemşire-hasta etkileşimlerine yönelik tutum ve davranışları ve çocuk sevme düzeylerinin belirlenmesi. *J Educ Res Nurs*, 18(3), 282-288.
- Bayraktar, D., ve Eşer, İ. (2017). Hemşirelerin bakım odaklı hemşire-hasta etkileşimine yönelik tutum ve davranışları. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 20(3), 188-194.
- Cerit, B., Çıtak Bilgin, N., Çoşkun, S., ve Yorgun, S. (2019). Hemşirelik öğrencilerinin ve hemşirelerin bakıma ilişkin tutum ve davranışları. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(4), 727-733. doi: 10.31067/0.2019.222
- Cossette, S., Caraa, C., Ricard, N., & Pepin, J. (2006). Assessing nurse-patient interactions from a caring perspective: Report of the development and preliminary psychometric testing of the caring nurse-patient interactions scale. *International Journal of Nursing Studies*, 42(6), 673-686. doi: 10.1016/j.ijnurstu.2004.10.004
- Ersoy, S., Özkahraman Koç, Ş., ve Ersoy, İ.H. (2020). COVID-19'lu hastalara tedavi ve bakım veren sağlık çalışanlarının görüşlerinin belirlenmesi. *Turkish Studies*, 15(6), 1037-1049. doi: 10.7827/TurkishStudies.43662
- Göçmen Baykara, Z. (2014). Hemşirelik bakımı kavramı. *Türkiye Biyoetik Dergisi*, 1(2), 92-99. doi: 10.5505/tjob.2014.54264
- Göçmen Baykara, Z., ve Eyüboğlu, G. (2020). COVID-19 pandemisinde hemşirelik bakımı. *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi, (Özel sayı)*, 9-17.
- Haworth, S.K., & Dluhy, N.M. (2001). Holistic symptom management: Modelling the interaction phase. *Journal of Advanced Nursing*, 36(2), 302-310. doi: 10.1046/j.1365-2648.2001.01972.x
- Kaçmaz, E.D., ve Çam, M.O. (2019). Psikiyatri hastalarına bakım veren hemşirelerin bakım odaklı hemşire-hasta etkileşim düzeylerinin incelenmesi. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 10(1), 65-74. doi: 10.14744/phd.2018.83702
- Kalender, N., Tosun, N., Çınar, F.İ., Bağcıvan, G., ve Yaşar, Z. (2016). Hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinin bakım odaklı hemşire-hasta etkileşimine yönelik tutum ve davranışlarının değerlendirilmesi. *Güllhane Tıp Dergisi*, 58(3), 277-281. doi: 10.5455/Güllhane.181127
- Kumru, E.B. (2019). Yoğun bakım hemşirelerinin bakım odaklı hemşire-hasta etkileşimine yönelik tutum ve davranışları. (Yüksek Lisans Tezi). Erişim adresi: <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/212132>
- Mlinar, S. (2010). First-and third-year student nurses' perceptions of caring behaviours. *Nursing Ethics*, 17(4), 491-500. doi: 10.1177/0969733010364903
- Onat, T. (2019). Bakım odaklı hemşire-hasta etkileşim ölçeği-kısa formu'nun (hemşire-hasta versiyonları) geçerlik ve güvenilirlik çalışması. (Yüksek Lisans Tezi). Erişim adresi: <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/630571>
- Özsezer Kaymak, G., Karaca Sivrikaya, S., ve Ataç, M. (2021). Hemşirelik öğrencilerinin bakım odaklı hemşire-hasta etkileşimine yönelik tutum ve davranışlarının belirlenmesi. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 30(3), 160-169. doi: 10.17942/sted.724993
- Sertgöz, B., ve Demir, S. (2022). Psikiyatri kliniklerinde çalışan hemşirelerin bakım odaklı hemşire-hasta etkileşimine yönelik tutum ve davranışları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 15(1), 3-12. doi: 10.46483/deuhfed.834855
- Shatell, M. (2004). Nurse-patient interaction: A review of the literature. *Journal of Clinical Nursing*, 13(6), 714-722. doi: 10.1111/j.1365-2702.2004.00965.x
- Yalçın, N., ve Aştı, T. (2011). Hemşire-hasta etkileşimi. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 19(1), 54-59.
- Yalçın, N., ve Aştı, T. (2012). Bakım Odaklı Hemşire Hasta Etkileşimi Ölçeği'nin güvenilirlik ve geçerliği. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 20(2), 129-139.